

ዳኞች፡- ሐጎስ ወልዱ

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

ነጋ ዱፍላ

አዳነ ንጉሤ

አመልካች፡- ወ/ሮ ሙሉ ደምሴ - ጠበቃ ከበደ ወርቁ - ቀረቡ

ተጠሪ፡- ሸራተን አዲስ - ጠበቃ ግርማ ሀይሌ - ቀረቡ

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል፡፡

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የቀረበው አመልካች የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤትና የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት የሰጡት ውሣኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ስለሆነ በሰበር ታይቶ እንዲታረምልኝ በማለት ያቀረቡትን የሰበር አቤቱታ አጣርቶ ለመወሰን ነው። ክርክሩ የተጀመረው በፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ነው። በሰበር ፍርድ ቤት አመልካች ከ1992 ዓ.ም ጀምሮ በምግብ ዝግጅት የስራ መደብ ተቀጥረው የሰሩ መሆናቸውን ገልጸው ተጠሪ የስራ ውሉ ለተወሰነ ጊዜ የተደረገ ነው በማለት ለሌሎች ሰራተኞች የሚሰጠውን ጥቅማጥቅም የማግኘት መብት ነፍጉኛል። ስለሆነም ከመስከረም ወር 2002 ዓ.ም ጀምሮ የቲፕ ክፍያ ቦነስ የሁለት ወር ደመወዝ የደመወዝ ጭማሪ አስር ፐርሰንት በየዓመቱ የስድስት ወር ፕሮቪደንት ፈንድ እንዲከፍል ይወስንልኝ። ከዚህ በተጨማሪ ተከሣሽ የመድን ሽፋን እንዲሰጠኝ የህክምና ወጭ እንዲሸፍንልኝ የደመወዝ መክፈያ ጊዜ ከሌሎች ሰራተኞች ጋር እንዲያስተካክልልኝና የስራ የምስክር ወረቀት እንዲሰጠኝ ይወስንልኝ በማለት ክስ አቅርበዋል። ተጠሪ በሰበር ፍርድ ቤት በተከሣሽነት ቀርቦ ከሣሽ /አመልካች/ ከዚህ በፊት ክስ አቅርበው የቲፕና ዓመታዊ የደመወዝ ጭማሪ ጥያቄያቸው ውድቅ የተደረገ በመሆኑ በድጋሚ የቀረቡቸው ክስ በፍታብሔር ሥነ ሥርዓት ህግ ቁጥር 5 መሠረት ተቀባይነት የሌለው ነው። ከሣሽ ሌሎቹን ጥያቄያቸውን ከዚህ በፊት ካቀረቡት ክስ ጋር ዘርዘረው ያላቀረቡ በመሆኑ አሁን ማቅረባቸው የፍታብሔር ሥነ ሥርዓት ህግ ቁጥር 216 የሚጥስ ነው። ከሣሽ የጠየቁቸው ጥቅማጥቅሞች ላልተወሰነ ጊዜ የተቀጠሩ ሰራተኞች ነው። ከሣሽ ለተወሰነ የስራ ጊዜ የተቀጠሩ ሰራተኛ በመሆናቸው ያቀረቡት የጥቅማጥቅም ጥያቄ ተገቢነት የለውም በማለት ተከራክሯል።

የሰበር ፍርድ ቤት የግራ ቀኙን ክርክር ከመረመረ በኋላ አመልካች ቲፕ እንዲከፈላቸው በመዝገብ ቁጥር 18403 ጠይቀው ጥያቄያቸው ውድቅ የተደረገ በመሆኑ በዚህ መዝገብ ክስ መልሰው መጠየቃቸው በፍርድ የመጨረሻ ውሣኔ ባገኘ ጉዳይ ያቀረቡት ስለሆነ በፍታብሔር ሥነ ሥርዓት ህግ ቁጥር 5 የሚታገድ ነው። እንደዚሁም በመዝገብ ቁጥር 22230 አመልካች /ከሣሽ/

አስር ፐርሰንት የደመወዝ ጭማሪና የህክምና ክፍያ አልጠየቁም። ከሣሽ የሰርቪስ ቻርጅ በቀጣይነት እንዲከፈላቸው ነው ክስ ያቀረቡት ስለሆነም ከሣሽ ክግባቸውን ነጥለው ያቀረቡ ስለሆነ በፍታብሔር ሥነ ሥርዓት ህግ ቁጥር 216 ቀሪ ነው በማለት የአመልካችን ጥያቄ ውድቅ አድርጓል።

በሌላ በኩል የስር ፍርድ ቤት የአመልካች የስራ ውል ላልተወሰነ ጊዜ የተደረገ ነው ተጠሪ የሁለት ወር ቦነስ ሊከፍል ይገባል። የመድን ሽፋንና የደመወዝ መክፈያ ጊዜ ይስተካከልኝ ጥያቄ ግልጽነት የጎደለው ነው። ተጠሪ የስራ ምስክር ወረቀት ይሰጣት በማለት ወስኗል።

አመልካች በስር ፍርድ ቤት ውሳኔ ቅር በመሰኘት ይግባኝ ለከፍተኛ ፍርድ ቤት አቅርበዋል። ይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት ይግባኝን በፍታብሔር ሥነ ሥርዓት ህግ ቁጥር 337 መሠረት ሰርዞታል። አመልካች መጋቢት 2 ቀን 2003 ዓ.ም በተጻፈ የሰበር አቤቱታ የስር ፍርድ ቤት በአመልካችና በተጠሪ መካከል ያለው የስራ ውል ላልተወሰነ ጊዜ የተደረገ የስራ ውል መሆኑን ከወሰነ በኋላ አመልካች ያቀረቡትን የመብትና የጥቅማጥቅም ጥያቄዎች ለጉዳዩ አግባብነት የሌላቸው የፍታብሔር ሥነ ሥርዓት ህግ አንቀጽ 5 እና አንቀጽ 216 በመጥቀስ ውድቅ ማድረጉ መሠረታዊ የህግ ስህተት አለበት ስለሆነም ተጠሪ ላልተወሰነ ጊዜ ለተቀጠሩ ሰራተኞች የከፈላቸውን መብቶችና ጥቅማጥቅሞች እንዲያከብር ውሳኔ ይሰጥልኝ በማለት አመልክተዋል።

ተጠሪ በበኩሉ ግንቦት 15 ቀን 2003 ዓ.ም በተጻፈ መልስ አመልካች በሶስት መዝገቦች ማለትም በመዝገብ ቁጥር 18403 በመዝገብ ቁጥር 22230 እና ለሰበር አቤቱታ መነሻ የሆነው ውሳኔ በተሰጠበት የመዝገብ ቁጥር 33375 የተለየ ጥያቄዎችን አቅርበው በፍርድ ቤት ውድቅ የተደረገ በመሆኑ አሁን የሚያቀርቡት ክርክር የፍታብሔር ሥነ ሥርዓት ህግ ቁጥር 5 የሚቃረን ነው በማለት መልስ ሰጥቷል። አመልካች ሰኔ 6 ቀን 2003 ዓ.ም የመልስ መልስ አቅርቧል።

ከስር የክርክሩ አመጣጥና በሰበር የቀረበው ክርክር ከላይ የተገለጸው ሲሆን እኛም ጉዳዩን መርምረናል። ጉዳዩን እንደመረመርነው የበታች ፍርድ ቤቶች አመልካች ያቀረቧቸውን የጥቅማጥቅምና የመብት ጥያቄዎች የፍታብሔር ሥነ ሥርዓት ህግ ቁጥር 5 እና የፍታብሔር ሥነ ሥርዓት ህግ ቁጥር 216 በመጥቀስ ውድቅ ማድረጋቸው ተገቢ ነው ወይስ አይደለም የሚለው ጭብጥ መታየት ያለባቸው ሆነው አግኝተነዋል።

አመልካችና በተጠሪ መካከል የተደረገው የስራ ውል ላልተወሰነ ጊዜ የተደረገ የስራ ውል መሆኑን በስር ፍርድ ቤት ተወስኗል። ላልተወሰነ ጊዜ የተደረገ የስራ ውል ላይ የተመሰረተ የአሰሪና ሰራተኛ ግንኙነት በህግ አግባብ እስከሚቋረጥ ድረስ ቀጣይነት ያለው ግንኙነት እንደሚሆን የአሰሪና ሰራተኛ ግንኙነት ልዩ ባህሪ የስራን ውል መነሻ በማድረግ ሊቀርቡ ከሚችሉት የመብት ጥያቄዎችና እነዚህ የመብት ጥያቄዎች ላይ ተፈጻሚነትና ገዥነት ካለው የአሰሪና ሰራተኛ ጉዳይ አዋጅ ለመረዳት ይቻላል። ማንኛውም አሰሪ በስራ ውሉ ከተስማማባቸው ልዩ ግዴታዎች በተጨማሪ በአሰሪና ሰራተኛ ጉዳይ አዋጅ 377/96 አንቀጽ 12 የተዘረዘሩት በህግ የተጣለበት ግዴታዎች እንዳሉበት ከህጉ ድንጋጌ ለመረዳት ይቻላል። ለሰራተኛው ደመወዙንና ሌሎች ክፍያዎችን በአሰሪና ሰራተኛ ጉዳይ አዋጅ ወይም በህብረት ስምምነት መሠረት የመክፈል ግዴታ አሰሪው እንዳለበት በአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 12 ንኡስ አንቀጽ 2 ተደንግጓል።

ይኸም የሚያሳየው ሰራተኛው አሰሪው በአሰሪና ሰራተኛ ጉዳይ ህግ መሠረት ሊከፍለው የሚገባውና ያልከፈለው ክፍያ መኖሩን ወይም በህብረት ስምምነቱ መሠረት ሊከፍለው የሚገባው

ክፍያና ሊያከብርለት የሚገባው መብት እንዳለ በተረዳ ጊዜ አሰሪውን የመጠየቅ መብት ያለው መሆኑን ነው። የአሰሪና ሰራተኛ ግንኙነት ካለው ቀጣይነትና ዘላቂነት አንጻር ስንመለከት ሰራተኛው በአንድ ወቅት ሊጠበቅልኝ ወይም ሊከፈለኝ ይገባል በማለት ያቀረበው የመብት ወይም የክፍያ ጥያቄ በፍርድ ቤት ውድቅ መደረጉ በሌላ ጊዜ መብቱን ወይም ክፍያውን ለመጠየቅ የሚያስችለውን የስራ ውል የህግ ድንጋጌ ወይም የህብረት ስምምነት ዋቢ በማድረግ እንዳይጠይቅ የሚገድበው አይደለም። ከዚህ አንጻር ተጠሪ የፍታብሔር ሥነ ሥርዓት ህግ ቁጥር 5 በመጥቀስ ያቀረቡት ክርክር ተገቢ ሆኖ አላገኘውም።

ከዚህ በተጨማሪ ሰራተኛው በአንድ ወቅት ክስ ሲያቀርብ ክፍያውን ለመጠየቅ የሚያስችለው የስራ ውል፣ የህግ ድንጋጌ ወይም የህብረት ስምምነት ባለመኖሩ ያልጠየቀውን ክፍያ ወይም የመብት ጥያቄ በሌላ ጊዜ እንዲከፈለው ከመጠየቅ የፍታብሔር ሥነ ሥርዓት ህግ ቁጥር 216 ይገደባል የሚል መደምደሚያና ትርጉም ላይ መድረስ የአሰሪና ሰራተኛ ግንኙነትን እና የስራ ውል አስመልክቶ የሚነሱ የመብት ጥያቄዎችና ክርክሮች ከሌሎች ጉዳይ ከሚደረጉ ክርክሮች አንጻር ያላቸውን ውስብስብና ልዩ ባህሪ ያላገናዘበና የአሰሪና ሰራተኛ ጉዳይ አዋጅ ዓላማና ግብ የማያሳካ የህግ አተረጓጎም ነው። ከዚህ አንጻር ስንመለከተው የስር ፍርድ ቤት አመልካች ተጠሪ ላልተወሰነ ጊዜ ለተደረጉ የስራ ውል ላላቸው ሰራተኞች የሚያከብራቸውን መብቶችና የሚጠብቃቸውን ጥቅማጥቅሞች ተጠሪ እንዲያከብርላቸው ያቀረቧቸውን ጥያቄዎች ከሌሎቹን የፍታብሔር ሥነ ሥርዓት ህግ ቁጥር 5 እና የፍታብሔር ሥነ ሥርዓት ህግ ቁጥር 216 በመጥቀስ ውድቅ ማድረጉ ተገቢ ሆኖ አላገኘውም።

ከዚህ ላይ ከተገለጸው በተጨማሪ አመልካች ለፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት በመዝገብ ቁጥር 18403 እና በመዝገብ ቁጥር 22230 ክስ አቅርበው ከተጠሪ ጋር የተከራከሩበት መሠረታዊ ጭብጥ ለዚህ ክርክር መነሻ ከሆነውና ለስር ፍርድ ቤት በመዝገብ ቁጥር 33375 ካቀረቡት ክርክርና ጥያቄ በባህሪውም ሆነ በይዘቱ የተለየ ሆኖ አግኝተነዋል። በተለይም አመልካችና ተጠሪ በመዝገብ ቁጥር 22230 የተከራከሩት አመልካች ከተጠሪ ጋር ያለውን የስራ ውል መቋረጥና ከስራ መሰናበቱ ተገቢ ነው ወይስ አይደለም? በሚለው መሠረታዊ ጭብጥ ላይ ሆኖ እያለ ይህንን መዝገብ በመጥቀስ አመልካች ላልተወሰነ ጊዜ የተቀጠሩ ሰራተኛ ስለሆንኩ ለቋሚ ሰራተኞች የሚከበረው መብትና የሚከፈላቸው የጥቅማጥቅም ጥያቄ ለእኔም ይከፈለኝ በማለት ያቀረቡትን ጥያቄ የስር ፍርድ ቤት ውድቅ ማድረጉ ተገቢ ሆኖ አላገኘውም። ስለሆነም የበታች ፍርድ ቤቶች አመልካች ተጠሪ ለሌሎች ላልተወሰነ ጊዜ ለተቀጠሩ ሰራተኞች የሚያሟላውን መብትና የሚከፍላቸውን የጥቅማጥቅም ክፍያዎች ለእኔም እንዲያከብር ውጤት ይሰጥልኝ በማለት ያቀረቡትን ጥያቄ የፍታብሔር ሥነ ሥርዓት ህግ አንቀጽ 5/1/ እና አንቀጽ 216 በመጥቀስ ውድቅ ማድረጋቸው መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ነው በማለት ወስነናል።

ው ሣ ኔ

1. የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤትና የከፍተኛው ፍርድ ቤት ውሣኔ ተሻሽሏል።
2. አመልካች ላልተወሰነ ጊዜ የተቀጠሩ ሰራተኛ ስለሆኑ ተጠሪ የሁለት ወር ደመወዝ እንዲከፍል በማለት የስር ፍርድ ቤትና ይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት የሰጡት የውሣኔ ክፍል ጸንቷል።
3. በድርጅቱን የህብረት ስምምነትና ደንብ መሠረት ተጠሪ ላልተወሰኑ ጊዜ ለተቀጠሩ ሰራተኞች የሚያከብረውን መብትና የሚከፍለውን የጥቅማጥቅም ክፍያ ለአመልካች ሊያከብርላትና ሊከፍላት ይገባል በማለት ወስነናል።
4. በዚህ ፍርድ ቤት ያወጡትን ወጭና ኪሣራ ግራቶች ለየራሳቸው ይቻሉ።
መዝገቡ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

እ.ኤ